

GEEN LIJN IS RECHT, DE PADEN GAAN NERGENS HEEN

Behalve buitenissig waren de twee studenten ook nog eens flink eigenwijs. Nu hadden ze eindelijk rust en ruimte, wilde de overheid een snelweg aanleggen pal langs hun huis! Dankzij handig en voortvarend actievoeren hield het echtpaar in z'n eentje vervolgens de hele snelweg tegen! Met dezelfde voortvarendheid pakten ze het herstel van hun huis en tuin aan. Het huis is een statige villa, die op een eilandje lijkt te liggen. Maar dat is schijn. Er stroomt een kronkelend water langs, dat verderop gewoon ophoudt. De grote bomen van nu stonden er toen ook al. Verder was het één grote bende. De schapen graasden in de voortuin, een groot deel van de tuin was volgestort met grind en beton, de kippenhokken waren ingestort, er lagen stapels tractorbanden van 4 meter hoog en 20 meter lang, en overal lag puin. Ga er maar aan staan!

TEKST EN FOTOGRAFIE: MONIQUE GEERTSEN

IN 1972 KOCHT HET EXCENTRIEKE STUDENTENECHT PAAR CADERIUS VAN VEEN - DE SAVORNIN LOHMAN EEN 19E EEUWSE HERENBOERDERIJ ANNEX LANDGOED IN NOORD-GRONINGEN, DE BOSCHPLAATSE GEHETEN. IN DEZE VERRE UITHOEK VAN NEDERLAND VOND HET ECHT-PAAR, DAT UIT DE BUURT VAN ARNHEM KWAM, DE ZO

ENGELSE 'SLINGERTUIN' IN NOORD-GRONINGEN

GEWENSTE RUST EN RUIMTE. NAAST HUN STUDIE BEGONNEN ZE MET HET HERSTEL VAN HUIS EN TUIN IN DE OORSPRONKELIJKE 19E EEUWSE ALLURE. DE TUIN WAS DESTIJD AANGELEGD ALS ECHT ENGELSE LANDSCHAPSTUIN. DE GRONINGERS NOEMDEN DAT EEN 'SLINGERTUIN'. GEEN LIJN IS ER RECHT, DE PADEN LIJKEN NERGENS HEEN TE GAAN ...

ENGELSE LANDSCHAPSPARKEN

De tuin was in de 19e eeuw aangelegd in de toen populaire Engelse landschapsstijl. Rijke Groningse herenboeren legden een tuin in Engelse stijl aan om te laten zien dat ze niet van de straat waren, en geld genoeg hadden om zonder nuttige groenten- en fruituintjes te kunnen, zoals die eigenlijk bij iedere boerderij hoorden. Een tuin alléén voor de sier, dan moest je wel rijk zijn! Op hun buitenlandse reizen hadden de herenboeren kennis gemaakt met de imposante Engelse landschapsparken in de stijl van tuinontwerper Capability Brown. 'Dat willen we thuis ook', bedachten ze. De Engelse landschapsstijl wordt gekenmerkt door golvende lijnen en verrassende doorzichten. Je mag niet in één oogopslag zien waar paden heenlopen, Er wordt gespeeld met

contrasten tussen hol en bol, licht en donker, in lichtval en bladkleur. Er zijn nauwelijks bloemen, wel veel grote bomen. Water speelt ook altijd een grote rol. Beken meanderen door de tuin, voor het huis ligt hefst een reusachtige vijver. Van de uitgegraven vijvergrond worden heuveltjes opgeworpen. Zo ontstaat een mooi reliëf.

SPIEGEL

Behalve dat zo'n vijver natuurlijk en rustgevend oogt, diende hij ook om het huis in te weerkaatsen. De rijke boeren pronkten graag met hun weelderige optrekjes, en als die nog eens in het water weerspiegeld werden leken ze wel twee keer zo groot. Dat moest wel imponeren! De arme arbeiders - waarvan er toen heel

Het landgoed De Boschplaatse straalt weer in oude glorie met zijn Engelse tuin. Hoewel het landgoed niet heel groot is, is landelijke rust er in ruime mate voorhanden. Je kunt er ook logeren en kamperen. Een deel van het landgoed dient als natuurkampeerterrein. Het arbeidershuisje achteraan op het terrein is nu een charmant vakantieverblijf met alle privacy, en met een echte bedstee. Enkele jaren geleden werd het door een bekend reistijdschrift uitgeroepen tot vakantiehuisje van het jaar.

veel waren in Groningen - noemden die Engelse tuinen met hun kronkelende paden op z'n Gronings een beetje neerbuigend 'slingertoenen', ofwel slinger-tuinen. De tuinen vroegen veel onderhoud, maar er waren meer dan genoeg arbeiders die voor een habbekrats wel wilden komen schoffelen, bij gebrek aan ander werk. Het waren barre tijden voor wie niet 'hooggeboren was'. Er was een scherpe tweedeling in de Groningse samenleving. De herenboeren staken de winsten van de landbouwcoöperaties veelal direct in eigen zak. Werkloosheid en uitbuiting leidden tot verbittering, en tot grote bloei van socialisme en communisme in Noord-Oost-Groningen. Hier, langs de noordelijke waddenkust, waar deze historie nog vrij tastbaar is, vinden we de meeste slinger-tuinen. Ze werden vooral ontworpen door de 19e eeuwse tuinarchitect Vroom. Er zijn er nog zo'n 200 bewaard gebleven, vooral in het Oldambt. Veel slinger-tuinen worden momenteel gerestaureerd. Aardig om ze eens te bekijken en zo'n tuinenrit te combineren met een bezoek aan dit onbekende, maar bijzondere stukje Nederland.

HERSTEL IN OUDE GLORIE

Na de 19e eeuw raakten de slinger-tuinen in verval. Dat kwam doordat de maatschappij veranderde. Er waren langzaam maar niet meer voldoende schoffelaars te vinden. Alles moest efficiënter. Vele tuinen verloederden. Soms werd de vijver gedempt, de lijnen vervaagd. Eind 20e eeuw kwam er een kentering. Veel boerderijen kregen nieuwe bewoners - veelal geen boeren - die oprechte belangstelling hadden voor de historie en de oorspronkelijke schoonheid van hun pand en zijn omgeving. Zij begonnen met het herstel in oude glorie. Maar ook veel jonge boeren zagen het nut van restauraties in: huis en tuin dienden tenslotte als visitekaartje. Maar hoe had het

er allemaal vroeger uitgezien? Dat was lang niet altijd meer duidelijk. Dus begon men met speuren in archieven, het maken van luchtfoto's die de oude structuren weer zichtbaar moesten maken, het bekijken van foto's van vroeger en het voeren van gesprekken met oude mensen, die vanuit hun herinnering de vormen van de tuinen weer lieten herleven. De herstelplannen leverden nieuwe dilemma's. Restauraties zijn kostbaar en leveren bovendien weer onderhoudsintensieve tuinen op. Gelukkig werd er subsidie verstrekt voor het herstel.

BEPLANTING

Ook het echtpaar Caderius van Veen was aan de slag gegaan. Het was nogal een lastig karwei, vooral het uitzetten van de lijnen. Juist doordat deze slingeren, zijn ze vanaf de grond nooit goed te overzien. Het echtpaar riep de hulp in van tuinarchitect Klaas Noordhuis uit Leens. Samen met hem werd een beplantingsplan gemaakt met planten die rond 1880 in de streek gangbaar waren. Daartoe hoorden boomsoorten als acacia, rode beuk, goudes, meidoorn, en treurvormen daarvan. Heesters als jasmijn, magnolia, pluimhortensia, sering, rozen; en ook de wintergroene taxus, spar, rododendron en hulst, en planten als hosta, daglelie, campanula en krokussen, bosanemonen, stinzebollen en lobelia. Noordhuis kwam ook met het plan om granieten blokken te gebruiken als randafwerking tussen grindpaden en gazons.

STIJLVOLLE GEDAANTE

Langzaam werd de oude slinger tuin weer in ere hersteld. Graafmachines kwamen de waterpartijen uitbaggeren. Dat viel nog niet mee omdat de logge gevaartes de neiging hadden rechtdoor te rijden en niet de slingerende loop van de paden te volgen. Sommige 'wangen' (ronde perkjes aan het huis) werden niet opnieuw aangelegd, vanwege het vele onderhoud. Wel kwamen er grote struikperken. Het sfeervolle tuinhuisje uit de tuin van grootmoeder in Arnhem kreeg een prominent plekje in de tuin. De tuin herrees in zijn rustige harmonie, zonder zonnewijzers of andere ornamenten. De tuin moet niet de aandacht afleiden van de stijlvolle gedaante van het huis, net zoals in de 19e eeuw. Toen de nieuwe structuren en beplantingen eenmaal waren uitgezet leek de tuin wel even zijn adem in te houden. Er gebeurde niets. Maar toen kroop hij ineens uit zijn schulp! De gele lis begon te bloeien tegen de rode beuk, de rambler Wedding Day begon enthousiast oude bomen te omstrengelen. Vleermuizen, waaronder de zeldzame watervleermuis, lieten zich weer zien, evenals spechten en veel andere vogels. De bewoners konden weer boleten uit eigen tuin eten.

HANDIG OM TE WETEN!

De restauratie van de Noord-Gringse Slingertuinen vindt plaats in samenwerking met de boerderijenstichting Groningen, de Vereniging Kleine Dorpen Groningen en Landschapsbeheer Groningen.

De Stichting 'Het Tuinpad Op' heeft een aardige tuinengids uitgegeven, te verkrijgen bij de VVV's in de provincie Groningen voor € 5,50, of door overboeking van € 7,- op giro 2801496 t.n.v. Stichting 'Het Tuinpad Op' te Veendam. Naast Slingertuinen worden er allerlei mooie tuinen beschreven in het gebied langs de noordelijke waddenkust, vanaf Groningen tot in Noord-Duitsland.

'DE BOSCHPLAATSE', OOSTEINDE 46, 9697 XH BLIJHAM (NL),

tel: 0031(0)597-561203, fax: 0031(0)597-562500

e-mail: caderius@boschplaatse.nl; website: www.boschplaatse.nl

In het souterrain is een expositie ingericht met een historisch overzicht van de tuin.

Tuin en expositie kunnen op afspraak worden bezocht.